

Projekt

Druk nr 557

**UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ W DĄBROWIE GÓRNICZEJ**

z dnia 2023 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Dąbrowie Górniczej na lata 2024 -
2026**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2023 r. poz. 40, z późn. zm.) oraz art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz. U. z 2023 poz. 1426, z późn. zm.), na wniosek Prezydenta Miasta

Rada Miejska w Dąbrowie Górniczej uchwala:

§ 1. Przyjąć do realizacji Gminny Program Wspierania Rodziny w Dąbrowie Górniczej na lata 2024 - 2026, stanowiący załącznik do niniejszej Uchwały.

§ 2. Wykonanie Uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Dąbrowa Górnicza.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2024 r.

Przewodnicząca Rady
Miejskiej w Dąbrowie
Górniczej

Agnieszka Pasternak

Załącznik do uchwały Nr
Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej
z dnia 2023 r.

Gminny Program Wspierania Rodziny w Dąbrowie Górniczej na lata 2024 - 2026

Spis treści

I. Wprowadzenie.....	3
II. Uwarunkowania prawne realizacji programu.....	4
III. Diagnoza sytuacji rodzin w Dąbrowie Górniczej.....	5
IV. Założenia programu.....	9
V. Adresaci programu.....	10
VI. Realizatorzy	10
VII. Cel główny	11
VIII. Cele szczegółowe	11
IX. Zakładane rezultaty realizacji Programu	11
X. Ewaluacja i ocena Programu.....	11
XI. Harmonogram zadań do realizacji na lata 2024 - 2026	13

I. Wprowadzenie

Rodzina jest najmniejszą, najstarszą i najpowszechniejszą formą życia społecznego występującą we wszystkich kulturach. W ujęciu socjologicznym stanowi podstawową i najważniejszą grupę społeczną, na której opiera się całe społeczeństwo. Ma ona zasadniczy wpływ na funkcjonowanie człowieka w rolach społecznych oraz kształtowanie jego tożsamości i postaw. Oddziałując w sposób świadomy i nieświadomy na osobowość dziecka, rodzina przekazuje swój system wartości, poglądy, tradycje, ukierunkowuje jego aktywność oraz determinuje postępowanie na całe życie. To właśnie w rodzinie dziecko uczy się jak należy zachowywać się i działać w określonych sytuacjach, jakie przyjąć postawy, jakie wyznaczać cele i co czynić, by osiągnąć pożądaný skutek. W rodzinie dziecko przyswaja sobie określone nawyki reagowania, zgodne z obowiązującymi w niej wzorcami zachowań.

Rodzina wywiera również istotny wpływ na życie emocjonalne swych członków, dlatego też powinna stanowić płaszczyznę, na której zaspokajane są potrzeby miłości, przywiązania, obdarzania zaufaniem, otaczania opieką, stwarzając tym samym warunki stabilizacji uczuciowej. Prawidłowo funkcjonująca rodzina daje dziecku i pozostałym jej członkom poczucie bezpieczeństwa oraz wzmacnia ich rozwój osobisty, stanowiąc najbardziej stabilny punkt odniesienia w doświadczeniu życiowym człowieka. Każda rodzina ma do spełnienia określone funkcje, które w różnym stopniu realizują się w trakcie istnienia rodziny. Najistotniejsze z nich to:

- funkcja prokreacyjna - polega na zaspokajaniu potrzeb emocjonalno – rodzicielskich partnerów, pozwala na biologiczne przetrwanie społeczeństwa;
- funkcja opiekuńcza – zabezpieczająca - polega na opiece nad małoletnimi, nieporadnymi życiowo dziećmi, chorymi i starszymi oraz zabezpieczeniu środków potrzebnych do życia;
- funkcja socjalizacyjna - polega na wychowaniu potomstwa i nadaniu swoim członkom odpowiedniej pozycji społecznej;
- funkcja kulturowa – polega na przekazaniu kolejnemu pokoleniu dziedzictwa kulturowego;
- funkcja kontrolna – polega na wzajemnym kontrolowaniu swojego zachowania, tak by było ono akceptowane społecznie i zgodne z obowiązującymi normami.

Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny może zagrażać szereg czynników, wśród których istotną rolę odgrywają zjawiska niepożądane (tj. uzależnienia, bezrobocie, przemoc). Ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcjonalną, czyli taką, która nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci i innych członków rodziny oraz pomyślnie rozwiązywać swoich problemów i sytuacji kryzysowych.

Dlatego też, jeśli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje, instytucje i służby powołane do wspierania rodziny winny podjąć wszystkie możliwe działania, w taki sposób aby chronić interesy dziecka oraz pomóc rodzinie w przezwyciężeniu zaistniałych trudności. Działania podejmowane na rzecz dobra dziecka i jego rodziny powinny być ze sobą spójne i uwzględniać prawo rodziny do

zachowania własnej tożsamości, a także konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka.

Rodziny zamieszkałe na terenie Dąbrowy Górniczej przeżywające trudności w swoim funkcjonowaniu mogą skorzystać z szerokiego wachlarza narzędzi pomocowych oferowanych przede wszystkim przez instytucje publiczne, a także organizacje pozarządowe. Wśród nich wymienić można m. in. wsparcie i pomoc w sytuacjach kryzysowych, wsparcie asystenta rodziny w przypadku trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, objęcie dzieci z rodzin dysfunkcyjnych opieką i wychowaniem w placówkach wsparcia dziennego.

II. Uwarunkowania prawne realizacji programu

Podstawą do opracowania i realizacji Gminnego Programu Wsparcia Rodziny w Dąbrowie Górniczej na lata 2024 – 2026 jest art. 176 - ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz.U.2023.1426 z późn. zm.).

Założenia niniejszego Programu znajdują również swoje uzasadnienie w dokumentach strategicznych na poziomie kraju, województwa i powiatu, tj.:

1. Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030

Cel szczegółowy nr 4 – redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

2. Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021 - 2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030.

Priorytet I – przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży

Działanie 1.1 Rozwój usług środowiskowych wspierających rodzinę oraz usług opiekuńczych i edukacyjnych dla dzieci

Działanie 1.2. Zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego jako jednej z form pomocy dla rodzin, dzieci i młodzieży

Działanie. 1.3. Wsparcie finansowe rodzin z dziećmi

3. Strategii Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2020 - 2030.

Cel strategiczny nr 1 – Aktywna polityka prorodzinna. Wspieranie właściwego funkcjonowania rodziny, zapewniającej prawidłowy rozwój i opiekę wszystkim jej członkom, zwłaszcza osobom zależnym.

Cel strategiczny nr 4 – Wzmocnienie instytucji, organizacji i innych podmiotów realizujących zadania na rzecz włączenia społecznego mieszkańców regionu oraz skuteczności działań w tym obszarze. Organizowanie społeczności lokalnej.

Cel strategiczny nr 6 – Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

4. Wojewódzkim programie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w województwie śląskim na lata 2021 – 2030.
5. Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Dąbrowa Górnicza na lata 2023 – 2027

Cel strategiczny 1: Wspieramy rodzinę

Cel strategiczny 4: Przeciwdziałamy uzależnieniom oraz wspieramy osoby uzależnione i ich rodziny.

III. Diagnoza sytuacji rodzin w Dąbrowie Górniczej

Dąbrowa Górnicza należy do największych powierzchniowo miast województwa śląskiego, zajmując powierzchnię 188,73 km² z gęstością zaludnienia 576,3 os/km². Liczba mieszkańców na dzień 30.06.2023 roku wynosiła 108 772 osób, z czego 107 687 osób posiada meldunek stały, a 1 085 meldunek czasowy (zgodnie z ewidencją Wydziału Spraw Obywatelskich Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Górniczej na dzień 30.06.2023 r.).

Miasto dysponuje rozbudowaną i prężnie działającą bazą rekreacyjno – sportową, jak również siecią instytucji kultury, które stwarzają odpowiednie warunki do rozwoju zainteresowań mieszkańców oraz pozwalają na konstruktywne spędzanie wolnego czasu, dając tym samym rodzinom szansę na wzmacnianie swej integracji.

Dąbrowa Górnicza posiada również rozbudowany system pomocy społecznej, który realizuje szereg programów i projektów na rzecz osób i rodzin z różnymi dysfunkcjami, w tym rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi.

W poniższej tabeli wskazano powody przyznania pomocy przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, w latach 2020 - 2023.

Tabela 1. Powody przyznania pomocy w latach 2020 - 2023

Rok	2020	2021	2022	I-VI 2023
Ubóstwo	827	776	634	557
Sieroctwo	1	0	0	0
Bezdomność	104	103	96	81
Bezrobocie	508	464	341	265
Długotrwała lub ciężka choroba	375	384	315	284
Niepełnosprawność	601	597	515	437

Przemoc domowa	20	19	14	11
Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności	67	62	49	81
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	254	316	244	215
Trudności w integracji cudzoziemców	0	0	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	15	23	14	8
Alkoholizm lub narkomania	34	28	24	25
Zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe	7	5	5	7
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0

Na podstawie powyższych danych, głównymi powodami, dla których mieszkańcy korzystają z pomocy i wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej są: ubóstwo, niepełnosprawność, oraz bezrobocie.

W poniższej tabeli zawarto dane obrazujące strukturę rodzin, jakie w latach 2020 - 2023 korzystały ze świadczeń pomocy społecznej w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej.

Tabela 2. Struktura rodzin w latach 2020 – 2023, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej

Wyszczególnienie	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022	I-VI 2023
Rodziny ogółem	1 344	1 308	1 104	918
Rodziny z dziećmi do 18 roku życia	298	225	192	152
Rodziny wielodzietne (powyżej 2 dzieci)	87	67	63	54
Rodziny niepełne	166	130	105	107
Rodziny emerytów i rencistów	273	320	291	260

Dane zawarte w tabeli pokazują, że na przestrzeni lat spada liczba rodzin korzystających ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w ramach ustawy o pomocy społecznej, co może wynikać z poszerzenia wachlarza świadczeń pieniężnych przysługujących rodzinom (świadczenie wychowawcze „500+”- tabela nr 4), a także spadek stopy bezrobocia (stopa bezrobocia rejestrowanego w mieście, według danych GUS, wynosiła w 2020 r. 5,2%, w 2021 r. – 4,8%, a w 2022 r. – 4,4 %). Nadal jednak istotną ich część stanowią rodziny z dziećmi do 18 r. ż. oraz rodziny niepełne, które szczególnie narażone są na wystąpienie różnorodnych dysfunkcji mających wpływ na prawidłowe funkcjonowanie rodziny. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w 2022 r. łącznie wspierał 2 337 rodzin, z których 1 104 rodziny korzystały ze świadczeń z pomocy społecznej, z czego 17,4% stanowiły rodziny z dziećmi do 18 r. ż., a 10% rodziny niepełne.

Tabela 3. Wskaźnik pracy socjalnej w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej – obliczany jako stosunek liczby rodzin objętych pracą socjalną do rodzin osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej pomnożony przez 100%.

Wyszczególnienie	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022	I-VI 2023
Wskaźnik pracy socjalnej	146,87%	171,71%	211,68%	203,16%
Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia	1 344	1 308	1 104	918
Praca socjalna ogółem	1 974	2 246	2 337	1863

Tabela 4. Liczba rodzin korzystających ze świadczenia wychowawczego w ramach Programu Rodzina 500+

Rok	Liczba rodzin
2020	12 877
2021	13 379
2022	12 104

Na mocy art. 11 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych należy zapewnić wsparcie i pomoc asystenta rodziny. Asystenturą rodzinną obejmuje się w pierwszej kolejności te rodziny, które na skutek deficytów wychowawczo –opiekuńczych zagrożone są umieszczeniem dzieci w systemie pieczy zastępczej, a podłoże występujących problemów ma charakter bardzo złożony. Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną na podstawie zobowiązania sądu lub za jej zgodą i z jej aktywnym udziałem, motywując rodzinę do aktywnego współdziałania

w realizacji ustalonego planu pracy. Rezultaty pracy z rodzinami zależą przede wszystkim od aktywności tych rodzin, woli włączenia się w realizację planu pracy oraz chęci wprowadzenia zmian w życiu rodzinnym.

Tabela 5 obrazuje liczbę rodzin, które na przestrzeni lat 2020 - 2023 korzystały ze wsparcia asystenta rodziny z uwagi na trudności w wypełnianiu funkcji rodzicielskich.

Tabela 5. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny

Wyszczególnienie	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022	I – VI 2023
Liczba rodzin	55	66	77	78
Liczba asystentów	4	6	6	6

Dane z tabeli wskazują, że liczba rodzin przejawiających trudności opiekuńczo – wychowawcze, które skorzystały ze wsparcia asystenta rodziny, ma tendencję rosnącą. Oznacza to, iż pomimo spadku liczby rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej, wzrasta liczba rodzin wymagających szczególnego wsparcia w zakresie wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

W latach 2020 – 2023 systematycznie także wzrastała liczba rodzin, w których z powodu zaniedbań opieki nad małoletnimi dziećmi, przemocy w rodzinie oraz uzależnień od alkoholu i środków psychoaktywnych Sąd Rejonowy w Dąbrowie Górniczej ograniczył władzę rodzicielską poprzez nadzór kuratora sądowego.

Tabela 6. Liczba rodzin objęta nadzorem kuratora sądowego nad ograniczoną władzą rodzicielską

Wyszczególnienie	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022	I-VI 2023
Liczba spraw	251	286	327	359
Liczba osób	766	890	1 013	1087

Źródło: II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Wykonujący Orzeczenia w Sprawach Rodzinnych i Nieletnich przy Sądzie Rejonowym w Dąbrowie Górniczej

Powyższe dane wskazują, że należy podejmować działania ukierunkowane na wsparcie rodzin w wypełnianiu ról rodzicielskich, tworzenie pozytywnego środowiska wychowawczego oraz poprawę jakości życia rodzin i przebywających w nich dzieci.

W Dąbrowie Górniczej od wielu lat realizuje się zadania, których celem jest doskonalenie systemu wsparcia dla rodzin, zwłaszcza tych przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Jednym z elementów systemu są placówki wsparcia dziennego, które zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej otaczają opieką i wsparciem dzieci

wychowujące się w rodzinach dysfunkcyjnych. Aktualnie na terenie miasta funkcjonuje 5 placówek wsparcia dziennego prowadzonych przez organizacje pozarządowe. Cztery placówki mają charakter placówek wsparcia dziennego w formie opiekuńczej, natomiast jedna to placówka wsparcia dziennego w formie specjalistycznej.

Tabela 7. Liczba dzieci korzystających z placówek wsparcia dziennego, w tym w formie specjalistycznej w latach 2020 - 2023.

Placówka wsparcia dziennego prowadzona przez	Rok 2020	Rok 2021	Rok 2022	I-VI 2023
Stowarzyszenie Dar Serca Świetlica "Kraina Przyjaźni"	30	30	42	23
Fundacja Godne Życie Świetlica "Akademia Gry i Zabawy"	24	40	52	20
Fundacja Godne Życie Świetlica "Dziecięca Fabryka Kreatywności"	22	34	45	20
Fundacja Godne Życie Świetlica "Akademia Wyobraźni Dziecięcej"	28	40	30	21
Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Dzieci i Młodzieży Małolat Świetlica "Małolat"	35	40	40	20
Łącznie:	139	184	209	104

Ponadto 2 placówki wsparcia dziennego w 2022 i w pierwszej połowie 2023 roku prowadziły działania w formie świetlicy podwórkowej.

IV. Założenia programu

Podstawowym założeniem „Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Dąbrowie Górniczej na lata 2024 - 2026” jest udoskonalenie funkcjonującego systemu wsparcia dla rodzin, zwłaszcza tych, które przeżywają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych i zagrożone są wykluczeniem społecznym, mające na celu przywrócenie rodzinom zdolności do prawidłowego wypełniania ról rodzicielskich i sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem.

Wszystkie działania zawarte w Programie skoncentrowane są na wsparciu rodziny biologicznej w samodzielnym poradzeniu sobie ze swymi problemami, co pozwala zwiększyć jej szansę na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku, stymuluje aktywność własną, wyzwala potencjał i pozwala na uczenie się nowych umiejętności rodzicielskich. Pomoc powinna doprowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin poprzez przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych przy wykorzystaniu własnych zasobów i możliwości oraz zasobów środowiska.

„Gminny Program Wspierania Rodziny w Dąbrowie Górniczej na lata 2024 – 2026” jest propozycją zintegrowanych i planowanych działań w odniesieniu do mieszkańców miasta Dąbrowa Górnicza. Uzupełnia się wzajemnie z Powiatowym Programem Rozwoju Pieczy Zastępczej opracowanym na podstawie art. 180 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz.U. 2023.1426 z późn. zm.).

V. Adresaci programu

Program adresowany jest do rodzin zamieszkujących na terenie Dąbrowy Górniczej, a w szczególności do rodzin, które wymagają wsparcia w pełnieniu ról rodzicielskich i zagrożone są umieszczeniem wychowujących się w nich dzieci w systemie pieczy zastępczej.

VI. Realizatorzy

Zadania w zakresie wspierania i pomocy rodzinie realizowane są w mieście w szczególności przez następujące instytucje i organizacje:

1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
2. Poradnię Psychologiczno – Pedagogiczną
3. Publiczną Specjalistyczną Poradnię Psychologiczno – Pedagogiczną Fundacji In Corpore
4. placówki oświatowe tj. przedszkola i szkoły
5. organizacje pozarządowe działające na rzecz dziecka i rodziny
6. Młodzieżowy Ośrodek Pracy Twórczej
7. Miejską Bibliotekę Publiczną
8. Pałac Kultury Zagłębia
9. Centrum Sportu i Rekreacji
10. Urząd Miejski
11. Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo - Wychowawczych

VII. Cel główny

Poprawa jakości życia i funkcjonowania rodzin, w szczególności przejawiających deficyty opiekuńczo – wychowawcze oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym.

VIII. Cele szczegółowe

1. Zaspokajanie podstawowych potrzeb życiowych rodziny poprzez wsparcie finansowe oraz rzeczowe.
2. Wzmacnianie ról rodzicielskich oraz integracji rodziny poprzez wsparcie w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.
3. Przeciwdziałanie uzależnieniom.
4. Wzmacnianie spójności rodziny poprzez zapewnienie dostępu do specjalistycznego wsparcia.
5. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.
6. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych.
7. Promowanie i wspieranie uczniów zdolnych.
8. Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi zainteresowań oraz aktywności sportowej wśród dzieci i młodzieży oraz ich rodzin.
9. Wspieranie i promowanie modelu rodziny wielodzietnej.

IX. Zakładane rezultaty realizacji Programu

1. Zmniejszenie liczby rodzin z deficytami opiekuńczo – wychowawczymi i rodzin dysfunkcyjnych.
2. Poprawa jakości życia rodzin i wychowujących się w nich dzieci.
3. Zmniejszenie liczby dzieci przejawiających deficyty w zakresie funkcjonowania w środowisku lokalnym, szkolnym, rówieśniczym.
4. Zmniejszenie liczby dzieci kierowanych do pieczy zastępczej.

X. Ewaluacja i ocena Programu

Miejscem realizacji Programu jest miasto Dąbrowa Górnicza, koordynatorem natomiast jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, który będzie prowadził corocznie monitoring Programu poprzez gromadzenie informacji o zrealizowanych działaniach ujętych w niniejszym Programie.

Zgodnie z art. 179 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Prezydent Miasta w terminie do 31 marca każdego roku będzie składał Radzie Miejskiej roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawiał potrzeby związane z realizacją zadań.

XI. Harmonogram zadań do realizacji na lata 2024 - 2026

Cel główny: poprawa jakości życia i funkcjonowania rodzin, w szczególności przejawiających deficyty opiekuńczo – wychowawcze oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym.

L.p.	Cel szczegółowy	Zadania	Realizatorzy	Wskaźniki	Źródło finansowania	Termin realizacji
1.	Zaspokajanie podstawowych potrzeb życiowych rodziny poprzez wsparcie finansowe oraz rzeczowe	1. Zapewnienie dzieciom i młodzieży posiłków w szkole oraz przedszkolu.	<ul style="list-style-type: none"> placówki oświatowe Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> liczba dzieci spożywających posiłki w przedszkolach liczba uczniów spożywających posiłki w szkołach 	<ul style="list-style-type: none"> budżet państwa, budżety jednostek 	2024 r. - 2026 r.
		2. Pomoc w zaopatrzeniu dzieci i młodzieży w artykuły szkolne i podręczniki (realizacja Rządowego programu pomocy uczniom „Wyprawka szkolna” oraz dotacja celowa na wyposażenie szkół w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe.	<ul style="list-style-type: none"> Urząd Miejski, Wydział Oświaty, placówki oświatowe 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób, którym udzielono wsparcia kwota udzielonej dotacji 	<ul style="list-style-type: none"> budżet państwa 	2024 r. - 2026 r.
		3. Udzielanie pomocy materialnej w postaci zasiłków, rodzinom żyjącym w trudnych warunkach materialnych.	<ul style="list-style-type: none"> Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> liczba osób i rodzin korzystających z poszczególnych form wsparcia finansowego 	<ul style="list-style-type: none"> budżet państwa, budżet jednostki 	2024 r. - 2026 r.

				<ul style="list-style-type: none"> • liczba przyznanych zasiłków 		
		4. Udzielanie stypendiów i zasiłków szkolnych uczniom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej wynikającej z niskich dochodów rodziny lub innych zdarzeń losowych.	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób, którym przyznano stypendium lub zasiłek szkolny 	<ul style="list-style-type: none"> • budżet państwa, • budżet jednostki 	2024 r. - 2026 r.
		5. Zapewnienie bezrobotnym członkom rodzin udziału w pracach społecznie – użytecznych.	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej • Powiatowy Urząd Pracy 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób skierowanych do wykonywania prac społecznie użytecznych, • wysokość środków na wynagrodzenie 	<ul style="list-style-type: none"> • budżet jednostki, • środki Funduszu Pracy 	2024 r. - 2026 r.
		6. Wspieranie finansowe rodzin poprzez wypłatę świadczeń, m. in. świadczeń rodzinnych	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin • liczba dzieci • liczba wypłaconych świadczeń 	<ul style="list-style-type: none"> • budżet państwa 	2024 r. - 2026 r.
2.	Wzmacnianie ról rodzicielskich oraz integracji rodziny poprzez wsparcie	1. Wspieranie rodzin we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do prawidłowego funkcjonowania poprzez pracę pracownika socjalnego, asystenta rodziny,	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin objętych pracą pracownika socjalnego • liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny 	<ul style="list-style-type: none"> • budżet jednostki, • budżet miasta • budżet państwa 	2024 r. - 2026 r.

	w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych	psychologa, rodzin wspierających, terapeuty		<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin objętych wsparciem w Ośrodku Interwencji Kryzysowej • liczba umów z rodzinami wspierającymi 		
		2. Organizowanie warsztatów wzmacniających kompetencje wychowawcze i rodzicielskie	<ul style="list-style-type: none"> • Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna • Niepubliczne poradnie specjalistyczne • Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej • NGO 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób • liczba spotkań 	<ul style="list-style-type: none"> • budżet miasta • budżet jednostki • budżet NGO • dotacje • środki pozyskane ze źródeł zewnętrznych 	2024 r. - 2026 r.
		3. Porady indywidualne dla rodziców po badaniach psychologicznych, pedagogicznych, logopedycznych, zawodowych.	<ul style="list-style-type: none"> • Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna • Niepubliczne poradnie specjalistyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodziców, którym udzielono porad w czasie wizyt diagnostycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • budżet jednostki • środki pozyskane ze źródeł zewnętrznych 	2024 r. - 2026 r.
		4. Prowadzenie zajęć edukacyjno - terapeutycznych dla rodziców dzieci do 6 roku życia przejawiających trudności rozwojowe (zajęcia dla dzieci i rodziców)	<ul style="list-style-type: none"> • Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna • Niepubliczne poradnie specjalistyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba uczestników • liczba spotkań • liczba grup 	<ul style="list-style-type: none"> • budżet jednostki • środki pozyskane ze źródeł zewnętrznych 	2024 r. - 2026 r.

		5. Prowadzenie prelekcji oraz konsultacji w zakresie profilaktyki wychowawczej na terenie placówek oświatowych.	<ul style="list-style-type: none"> • Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna • Niepubliczne poradnie specjalistyczne • NGO 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba spotkań • liczba uczestników 	<ul style="list-style-type: none"> • budżet jednostki • budżet NGO • dotacje • środki pozyskane ze źródeł zewnętrznych 	2024 r. - 2026 r.
		6. Wspieranie rodziny w sytuacji problemów emocjonalnych dziecka - poradnictwo po badaniach indywidualnych, - terapia indywidualna,	<ul style="list-style-type: none"> • Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna • Niepubliczne poradnie specjalistyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci diagnozowanych • liczba dzieci objętych terapią 	<ul style="list-style-type: none"> • budżet jednostki • środki pozyskane ze źródeł zewnętrznych 	2024 r. - 2026 r.
		7. Pedagogizacja rodziców.	<ul style="list-style-type: none"> • placówki oświatowe 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba spotkań • liczba uczestników 	<ul style="list-style-type: none"> • budżety jednostek 	2024 r. - 2026 r.
		8. Wsparcie rodzin z dziećmi poprzez zapewnienie opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w Żłobku Miejskim oraz poprzez dotowanie miejsc w żłobkach niepublicznych	<ul style="list-style-type: none"> • Wydział Polityki Społecznej, Mieszkaniowej i Zdrowia 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci uczęszczających do żłobków • liczba dzieci w dotowanych żłobkach niepublicznych 	<ul style="list-style-type: none"> • budżet jednostki • budżet państwa 	2024 r. - 2026r.
3.	Przeciwdziałanie uzależnieniom	1. Wsparcie osób uzależnionych oraz członków ich rodzin poprzez zapewnienie dostępu do	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób • liczba spotkań 	<ul style="list-style-type: none"> • budżet jednostki 	2024 r. - 2026 r.

		specjalistycznego poradnictwa z zakresu uzależnienia od alkoholu, narkotyków, innych środków psychoaktywnych.				
		2. Realizowanie grupowych programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży dotyczących: - zajęć profilaktycznych przeciwdziałających uzależnieniom powstałym w związku z użytkowaniem nowych technologii i mediów, - zajęć profilaktycznych dotyczących uzależnień od alkoholu i środków psychoaktywnych, - ochrony zdrowia psychicznego, - rozwijania kompetencji społeczno-emocjonalnych, - bajkoterapii	<ul style="list-style-type: none"> • Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, • Niepubliczne poradnie specjalistyczne • NGO 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba spotkań • liczba osób 	<ul style="list-style-type: none"> • budżet jednostki, • budżet miasta • budżet NGO • dotacje • środki pozyskane ze źródeł zewnętrznych 	2024 r. - 2026 r.
4.	Wzmacnianie spójności rodziny poprzez zapewnienie dostępu do	1. Wsparcie rodziny w sytuacji kryzysowej	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej • Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób • liczba spotkań/kontaktów telefonicznych 	<ul style="list-style-type: none"> • budżety jednostek • budżet NGO • dotacje • środki pozyskane ze 	2024 r. - 2026 r.

	specjalistycznego wsparcia		<ul style="list-style-type: none"> • NGO 		źródeł zewnętrznych	
		2. Prowadzenie mediacji dla rodzin	<ul style="list-style-type: none"> • NGO • Poradnia Psychologiczno–Pedagogiczna 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób • liczba spotkań 	<ul style="list-style-type: none"> • budżet NGO • dotacje • środki pozyskane ze źródeł zewnętrznych • budżet jednostki 	2024 r. - 2026 r.
		3. Poradnictwo prawne i specjalistyczne	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, • NGO 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób • liczba podmiotów udzielających porad prawnych 	<ul style="list-style-type: none"> • budżet jednostki, • budżet miasta • budżet NGO • dotacje • środki pozyskane ze źródeł zewnętrznych 	2024 r. - 2026 r.
		4. Terapia rodzin	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin • liczba spotkań 	<ul style="list-style-type: none"> • budżet jednostki 	2024 r. - 2026 r.
5.	Wyrównywanie szans	1. Niwelowanie deficytów rozwojowych	<ul style="list-style-type: none"> • placówki oświatowe 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba uczniów objętych zajęciami wyrównawczymi 	<ul style="list-style-type: none"> • budżety jednostek 	2024 r. - 2026 r.

	edukacyjnych dzieci i młodzieży	i edukacyjnych poprzez organizowanie dodatkowych zajęć sprzyjających pełnemu opanowaniu wiedzy i umiejętności.				
		2. Wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży chorych i niepełnosprawnych - orzekanie o wczesnym wspomaganiu rozwoju, kształceniu specjalnym i nauczaniu indywidualnym.	<ul style="list-style-type: none"> • Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna • Niepubliczne poradnie specjalistyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba opinii, orzeczeń 	<ul style="list-style-type: none"> • budżety jednostek • środki pozyskane ze źródeł zewnętrznych 	2024 r. - 2026 r.
		3. Diagnozowanie i opiniowanie uczniów ze specyficznymi trudnościami w nauce oraz trudnościami wynikającymi ze stanu zdrowia oraz zaburzeń i odchyleń rozwojowych – dostosowanie wymagań, opinie dotyczące wyboru zawodu.	<ul style="list-style-type: none"> • Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna • Niepubliczne poradnie specjalistyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba opinii 	<ul style="list-style-type: none"> • budżety jednostek • środki pozyskane ze źródeł zewnętrznych 	2024 r. - 2026 r.
		4. Pomoc młodzieży nierokującej nadziei na ukończenie szkoły podstawowej w zdobyciu wykształcenia i zawodu.	<ul style="list-style-type: none"> • Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna • OHP Ośrodek Szkolenia i Wychowania 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba opinii 	<ul style="list-style-type: none"> • budżety jednostek 	2024 r. - 2026 r.

	<p>5. Niwelowanie deficytów edukacyjnych i rozwojowych poprzez</p> <ul style="list-style-type: none"> • badania przesiewowe na terenie placówek, • terapie indywidualne i grupowa dla dzieci z odroczonym obowiązkiem szkolnym, z trudnościami w nauce, • zajęcia dotyczące efektywnego uczenia się. 	<ul style="list-style-type: none"> • Poradnia Psychologiczno Pedagogiczna • Niepubliczne poradnie specjalistyczne • NGO 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba spotkań • liczba uczestników 	<ul style="list-style-type: none"> • budżety jednostek • budżet NGO • dotacje • środki pozyskane ze źródeł zewnętrznych 	2024 r. - 2026 r.
	<p>6. Prowadzenie indywidualnej terapii logopedycznej dla dzieci z opóźnionym rozwojem mowy i zaburzeniem komunikacji językowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna • Niepubliczne poradnie specjalistyczne • NGO 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci 	<ul style="list-style-type: none"> • budżety jednostek • budżet NGO • dotacje • środki pozyskane ze źródeł zewnętrznych 	2024 r. - 2026 r.
	<p>7. Prowadzenie indywidualnej terapii pedagogicznej dla uczniów ze specyficznymi i niespecyficznymi trudnościami w uczeniu się.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna • Niepubliczne przychodnie specjalistyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci 	<ul style="list-style-type: none"> • budżety jednostek • budżet NGO • dotacje 	2024 r. - 2026 r.

			<ul style="list-style-type: none"> • NGO 		<ul style="list-style-type: none"> • środki pozyskane ze źródeł zewnętrznych 	
		8. Prowadzenie terapii grupowej dla dzieci przejawiających problemy emocjonalne i dysfunkcje rozwojowe.	<ul style="list-style-type: none"> • Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna • Niepubliczne poradnie specjalistyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci • liczba grup • liczba spotkań 	<ul style="list-style-type: none"> • budżety jednostek • środki pozyskane ze źródeł zewnętrznych 	2024 r. - 2026 r.
6.	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych	1. Objęcie dzieci i młodzieży w wieku 6 – 18 lat opieką i wychowaniem w placówkach wsparcia dziennego w formie opiekuńczej	<ul style="list-style-type: none"> • NGO 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci • liczba placówek 	<ul style="list-style-type: none"> • budżet NGO • dotacje • środki pozyskane ze źródeł zewnętrznych 	2024 r. - 2026 r.
		2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży opieki i wychowania oraz uczestnictwa w zajęciach, o których mowa w art. 24 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (zajęcia terapeutyczne,	<ul style="list-style-type: none"> • NGO 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba dzieci • liczba placówek 	<ul style="list-style-type: none"> • budżet NGO • dotacje • środki pozyskane ze źródeł zewnętrznych 	2024 r. - 2026 r.

		socjoterapeutyczne psychoprofilaktyczne) w placówkach wsparcia dziennego, w tym w formie specjalistycznej oraz podwórkowej				
		3. Prowadzenie zajęć dla młodzieży mających na celu pomoc w dokonywaniu właściwych wyborów kierunku kształcenia i zawodu	<ul style="list-style-type: none"> • Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba spotkań • liczba osób 	<ul style="list-style-type: none"> • budżet jednostki 	2024 r. - 2026 r.
		4. Organizacja spektakli teatralnych dla dzieci i młodzieży w ramach działań określonych w lokalnych programach profilaktycznych.	<ul style="list-style-type: none"> • Młodzieżowy Ośrodek Pracy Twórczej 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób 	<ul style="list-style-type: none"> • budżet jednostki 	2024 r. - 2026 r.
		5. Prowadzenie warsztatów artystycznych dla dzieci objętych pomocą Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej.	<ul style="list-style-type: none"> • Młodzieżowy Ośrodek Pracy Twórczej 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób 	<ul style="list-style-type: none"> • budżet jednostki 	2024 r. - 2026 r.
7.	Promowanie i wspieranie uczniów zdolnych	1. Monitorowanie sytuacji szkolnej uczniów zdolnych oraz objęcie ich zajęciami rozwijającymi.	<ul style="list-style-type: none"> • placówki oświatowe 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba uczniów objętych zajęciami rozwijającymi 	<ul style="list-style-type: none"> • budżety jednostek 	2024 r. - 2026 r.

		2. Wyróżnianie i nagradzanie dzieci i młodzieży uzdolnionej poprzez przyznawanie stypendiów za wyniki w nauce oraz organizację uroczystości podsumowania osiągnięć uczniów.	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miejski, Wydział Oświaty 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba uczniów nagrodzonych na uroczystości podsumowania osiągnięć roku szkolnego • liczba uczniów i studentów, którym przyznano stypendia za wyniki w nauce 	<ul style="list-style-type: none"> • budżet miasta 	czerwiec oraz październik danego roku kalendarzowego
		3. Diagnoza oraz rozwijanie zdolności i predyspozycji dzieci zdolnych: - opiniowanie w sprawie indywidualnego toku nauki, - badania diagnostyczne dotyczące predyspozycji zawodowych - warsztaty rozwijające twórcze i logiczne myślenie.	<ul style="list-style-type: none"> • Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna • Niepubliczne poradnie specjalistyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba uczniów objętych badaniami • liczba opinii 	<ul style="list-style-type: none"> • budżety jednostek • środki pozyskane ze źródeł zewnętrznych 	2024 r. - 2026 r.
8.	Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi zainteresowań oraz aktywności sportowej wśród dzieci i młodzieży oraz ich rodzin	1. Organizowanie na terenie placówek oświatowych i kulturalnych pozalekcyjnych zajęć dla dzieci i młodzieży o charakterze profilaktyczno – artystyczno – sportowym.	<ul style="list-style-type: none"> • placówki oświatowe • Urząd Miejski, Wydział Marki Miasta, Kultury i Sportu • NGO 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba uczniów objętych zajęciami pozalekcyjnymi – 	<ul style="list-style-type: none"> • budżety jednostek, • budżet miasta • budżet NGO • dotacje • środki pozyskane ze źródeł zewnętrznych 	2024 r. - 2026 r.

		2. Organizowanie bezpłatnych zajęć artystyczno – kulturalnych dla dzieci i młodzieży oraz ich rodzin służących rozwojowi zainteresowań oraz wrażliwości artystycznej.	<ul style="list-style-type: none"> • Młodzieżowy Ośrodek Pracy Twórczej • Miejska Biblioteka Publiczna • NGO 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób 	<ul style="list-style-type: none"> • budżety jednostek • budżet NGO • dotacje • środki pozyskane ze źródeł zewnętrznych 	2024 r. - 2026 r.
		3. Propagowanie wśród dzieci, młodzieży i osób dorosłych czynnego uczestnictwa w twórczości artystycznej jako alternatywnej formy zagospodarowania czasu wolnego.	<ul style="list-style-type: none"> • Pałac Kultury Zagłębia • NGO 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób biorących udział w zajęciach 	<ul style="list-style-type: none"> • budżet jednostki • budżet NGO • dotacje • środki pozyskane ze źródeł zewnętrznych 	2024 r. - 2026 r.
		4. Organizacja zimowego i letniego wypoczynku dla dzieci i młodzieży	<ul style="list-style-type: none"> • Centrum Sportu i Rekreacji • Miejska Biblioteka Publiczna • Młodzieżowy Ośrodek Pracy Twórczej 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób biorących udział w wypoczynku 	<ul style="list-style-type: none"> • budżet miasta • budżety jednostek • budżet NGO • dotacje • środki pozyskane ze źródeł zewnętrznych 	2024 r. - 2026 r.

			<ul style="list-style-type: none"> • Pałac Kultury Zagłębia • Urząd Miejski Wydział Oświaty • NGO 			
		<p>5. Wsparcie inicjatyw i projektów służących promocji zdrowego stylu życia i aktywnego spędzania czasu wolnego. Realizacja zadań w zakresie rozwoju i promocji sportu, turystyki i rekreacji wśród dzieci i młodzieży.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Placówki Oświatowe • Urząd Miejski, Wydział Marki Miasta, Kultury i Sportu • Centrum Sportu i Rekreacji • NGO 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba uczestników • liczba projektów 	<ul style="list-style-type: none"> • budżet miasta • budżety jednostek • budżet NGO • dotacje • środki pozyskane ze źródeł zewnętrznych 	2024 r. - 2026 r.
		<p>6. Wsparcie działalności uczniowskich klubów sportowych oraz stowarzyszeń organizujących dla dzieci i młodzieży treningi z zakresu różnych dyscyplin sportowych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miejski, Wydział Marki Miasta, Kultury i Sportu • Centrum Sportu i Rekreacji • NGO 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba uczestników • liczba projektów 	<ul style="list-style-type: none"> • budżet miasta • budżety jednostek • budżet NGO • dotacje • środki pozyskane ze źródeł zewnętrznych 	2024 r. - 2026 r.

		7. Promowanie wśród mieszkańców idei krzewienia kultury fizycznej oraz czynnego uczestnictwa w imprezach sportowo – rekreacyjnych i turystycznych organizowanych na terenie miasta.	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Miejski, Wydział Marki Miasta, Kultury i Sportu • Centrum Sportu i Rekreacji • NGO 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba uczestników • liczba imprez 	<ul style="list-style-type: none"> • budżet miasta • budżety jednostek • budżet NGO • dotacje • środki pozyskane ze źródeł zewnętrznych 	2024 r. - 2026 r.
9.	Wspieranie i promowanie modelu rodziny wielodzietnej	1. Realizacja Programu “Dąbrowska Rodzinka.pl”	<ul style="list-style-type: none"> • Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin • liczba dzieci 	<ul style="list-style-type: none"> • budżet miasta 	2024 r. - 2026 r.

UZASADNIENIE

do projektu Uchwały Rady Miejskiej w Dąbrowie Górniczej w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Dąbrowie Górniczej na lata 2024 - 2026

Zgodnie z art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz. U. z 2023 poz. 1426 z późn. zm.), do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Mając powyższe na uwadze zasadne jest podjęcie przedłożonej uchwały.

II Zastępca Prezydenta Miasta

Bożena Borowiec